

Міграція робочої сили в Україні є важливим чинником соціально-економічних стандартів життя населення як окремих регіонів країни так і України в цілому. На даний момент Україна виступає однією з найбільших держав-донорів трудових ресурсів у Європі.

Опитування висококваліфікованих спеціалістів Міжнародним кадровим порталом hh.ua свідчать, що троє з п'яти фахівців не бачать свого майбутнього в Україні. Кожен другий не задоволений розміром заробітної плати та рівнем розвитку економіки. Трохи менше половини вважають неможливим залишатися в країні, в якій не виконуються закони і процвітає корупція. І ще двоє з п'яти стурбовані нестабільною політичною ситуацією [1].

За результатами опитування, проведеного в Україні Соціологічною групою «Рейтинг» у вересні 2017 року, визначено, що 35% респондентів віком від 18 років хотіли б поїхати за кордон на постійне місце проживання, 61 % не виявили такого бажання, ще 4 % – не визначилися із відповіддю [2]. У регіональному розрізі найбільше осіб, хто бажав би змінити місце проживання, походять із західних регіонів країни (41 %), на півдні таких 34 %, у центрі – 33 %, на сході – 33 %. Серед молоді (18–35 років) кількість тих, хто має бажання переїхати на постійне місце – 54%. Натомість серед старшого покоління таких лише 19 %. Дещо більше тих, хто висловлює бажання емігрувати серед осіб з вищою освітою та більш заможних.

Українські довгострокові трудові мігранти зайняті переважно у сферах будівництва (45%), виробництва (12%) та побутових послуг (12%). Серед короткострокових трудових мігрантів більша частка зайнятих у сільському господарстві (11 %), велика кількість працівників у будівництві (37 %) [3, с. 14].

Основними країнами призначення українських довгострокових трудових мігрантів є Польща (22,5% від загального обсягу емігрантів), Російська Федерація (19,2%), Чехія (18,3%) та Італія (15,7%). Крім того, значна частка українців виїжджають до Німеччини (3,2%), Португалії (2,7%), Білорусі (2,5%), США (2,0%), Іспанії (2,0%), Словаччини (1,7%) та Угорщини (1,2%) [3, с. 33].

За оцінками Міжнародної організації міграції, станом на червень 2020 року [4]: у будь-який момент часу за кордоном перебувають близько трьох мільйонів українських трудових мігрантів; серед усіх мігрантів, які отримали посвідки на проживання на території Європейського Союзу з метою працевлаштування, українців було найбільше; Польща була основною країною призначення українців, за нею йдуть Чехія, Італія та країни Балтії; Україна є найбільшим отримувачем про-

шових переказів у європейському регіоні. Обсяг грошових переказів, перерахованих трудовими мігрантами в Україну, зріс на 86% за останні п'ять років, досягнувши 15,8 млрд. дол. США в 2019 році; щорічно ООН виявляє понад 1 000 громадян України, постраждалих від торгівлі людьми (1 345 постраждалих у 2019 році; 68% чоловіків, 32% жінок), які зазнали трудової та сексуальної експлуатації, і надає їм допомогу.

Оскільки, характерною ознакою функціонування української економіки є експорт робочої сили у формі трудової міграції наших співвітчизників, то ця сфера економічної діяльності зазнала потужного впливу пандемії COVID-19. Так, наприкінці червня тодішній голова НБУ Я. Смолій заявив, що «частина українців, які працюють за кордоном, навіть не поверталися додому під час введення карантину, оскільки їх, зокрема, лякала перспектива пошуку роботи в Україні. А ті, хто повернувся, тепер змушені конкурувати з місцевими звільненими за робочі місця з не завжди порівнянними зарплатами. Через це вони знову почали виїжджати на заробітки закордон, як тільки стартувало пом'якшення карантинних обмежень, адже в тій же Польщі потреба в українських працівниках нікуди не зникла» [5].

Утім, попит на українську робочу силу закордоном не зник. Так, ЗМІ, з посиланням на посла Польщі в Україні Б. Ціхоцького, зазначають, що в Польщі безкоштовно тестують на коронавірус працівників з України там, де вони працюватимуть. Щоправда, при цьому протягом перших восьми днів для приїжджених обмежено пересування по країні. Фінляндія 2020 року привезла близько 9 тис. українських робітників для збору врожаю, повідомив представник Міграційної служби Фінляндії Т. Хухтілайнен. Зі свого боку, за інформацією італійських ЗМІ, уряд цієї держави, на тлі пандемії COVID-19, вирішив тимчасово легалізувати мігрантів, які працюють у сільськогосподарському секторі або в домашньому господарстві, не маючи дозволу на проживання. Щоб скористатися новою схемою, заявникам потрібно було довести, що вони мають досвід роботи в секторі домашніх послуг або сільському господарстві. Нові правила дадуть змогу іноземним громадянам отримати вид на проживання терміном дії на півроку, якщо вони є сільськогосподарськими або домашніми працівниками і в'їхали до Італії до 8 березня 2020 р. [6]. Тобто й у 2020 р. трудова міграція громадян України закордон продовжувала функціонувати. Але вже цілком очевидно, що цього року масштаби трудової міграції будуть помітно менші, ніж в минулі роки.

Водночас зменшення кількості українських трудових мігрантів під тиском пандемії коронавірусу COVID-19 позначилося й на сумах приватних переказів іноземної валюти в Україну з-за кордону. Так, за інформацією сайту «Фінансовий клуб», з посиланням на дані НБУ, «обсяг грошових переказів трудових мігрантів в Україну з-за кордону в травні 2020 р. становив 805 млн. дол. США, що на 2,5 %, або 21 млн. дол. США менше, ніж у квітні». Він також на 20,7 % менше аналогічного показника за травень минулого року, який становив 1 015 млн. дол. «За січень – травень 2020 р. обсяг приватних грошових переказів в Україну з-за кордону впав на 2,1 % – до 4,54 млрд. дол. проти аналогічного періоду торік (4,64 млрд. дол. США)» [7].

Отож, під впливом пандемії COVID-19 зменшилась кількість українців, що працюють закордоном (трудовах мігрантів). Враховуючи скорочення кількості трудових мігрантів з України, треба очікувати й на зменшення сум коштів, які вони направлятимуть в Україну до кінця нинішнього року. Серед основних заходів пом'якшення впливу пандемії коронавірусу на трудову міграцію в Україні можна визначити заходи державного регулювання, спрямовані на: стимулювання економіки та зайнятості; підтримку підприємств, зайнятості та доходів; захист працівників на робочих місцях; соціальний діалог.

Список використаних джерел:

1. Чому українці виїжджають за кордон? URL: http://ipress.ua/news/chomu_ukraintsi_vyizhdzhayut_za_kordon__infografika_146097.html (дата звернення: 12.01.2021).
2. Динаміка міграційних настроїв Українців. Соціологічна група «Рейтинг», 2017. 60 с.
3. Міграція як чинник розвитку в Україні. Дослідження та діалог щодо політики у сфері міграції і грошових переказів в Україні. Міжнародна організація з міграції (МОМ), Представництво в Україні. Київ, 2016. 116 с.

4. Подолання наслідків впливу COVID-19 на мобільність населення. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/iom_ukraine_covid-19_migration_messages_ukr.pdf. (дата звернення: 12.01.2021).

5. НБУ прогнозує пік безробіття в другому кварталі. URL: https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/nbu-prognozuye-pik-bezrobittya-v-drugomu-kvartali-349230_.html) (дата звернення: 12.01.2021).

6. Кулицький С. Український ринок праці під впливом пандемії COVID-19: стан та оцінка перспектив розвитку. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4941:situatsiya-na-vitchiznyanomu-rinku-pratsi-v-umovakh-pandemiji&catid=8&Itemid=350 (дата звернення: 12.01.2021).

7. Грошові перекази в Україну в травні впали на 2,5%. URL: <https://finclub.net/ua/news/hroshovi-perekazy-v-ukrainu-v-travni-vpaly-na-2-5protsent.html> (дата звернення: 12.01.2021).